

Kommunaludvalget
KOU alm. del - Bilag 21
Offentlig

København, den

19 OKT. 2004

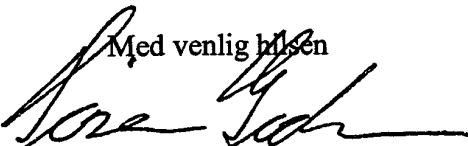
ORIGINAL

Retsudvalget
REU alm. del – svar på spm. 6
Offentlig

Folketingets Retsudvalg
Udvalgsafdelingen
Christiansborg

Under henvisning til Retsudvalgets skrivelse af 11. oktober 2004 fremsender jeg hermed i 5 eksemplarer min besvarelse af udvalgets spørgsmål nr. 6 (REU alm.del- Spørgsmål 6).

Med venlig hilsen

Søren Gade

Bilag til forsvarsministerens
skrivelse af **19 OKT. 2004**

(Alm.del- Spørgsmål 6)

Spørgsmål nr. 6:

Ad Samråd den 7. oktober 2004 om samrådsspørgsmål AH, jf. alm. del. – bilag 1123, og AJ, jf. alm. del – bilag 1151 (terrorberedskabet).

Ministrene bedes tilsende udvalget ministrenes talepapir til samrådet.

Svar:

Talepapiret angående besvarelse af samrådsspørgsmål AH og AJ vedlægges.

Besvarelse af samrådsspørgsmål AH fra Folketingets Retsudvalg stillet 8. september 2004 (Alm.del – bilag 1123)

Spørgsmål AH:

”Ministrene bedes uddybende redegøre for det danske terrorberedskab, herunder især for kommunikationen på beredskabsområdet.”

Et effektivt terrorberedskab består af forskellige elementer og kræver forskellige redskaber. For det første skal der gennemføres en effektiv forebyggende indsats. For det andet skal der være et stærkt og koordineret afhjælpende beredskab, som kan håndtere følgerne af et eventuelt terrorangreb. For det tredje skal der sikres et robust beredskab i de forskellige civile sektorer, der udgør, hvad man kan kalde samfundets kritiske infrastruktur. Endelig skal der sikres koordination og sammenhæng i beredskabet.

Forebyggelse (efterretning og bevogtning)

På forebyggelsessiden er efterretningstjenesterne et helt centralt element:

Politiets efterretningstjeneste er i den forbindelse ansvarlig for den indre sikkerhed, og det vil justitsministeren sige mere om – lidt senere.

Forsvarets Efterretningstjeneste analyserer og vurderer udviklingen i trusselsbilledet internationalt, og de indtager således også en væsentlig rolle i forhold til forebyggelse af terror.

Som opfølgning på terrorangrebene den 11. september 2001 fik Forsvaret Efterretningstjeneste i november 2001 tildelt betydelige ekstrabevillinger, og indhentningen og bearbejdningen af oplysninger i relation til transnational terrorisme blev på den baggrund øget væsentligt.

Terrorisme er jo en grænseoverskridende trussel, og den kan kun kan imødegås ved et godt og tæt samarbejde mellem "indenrigs" og "udenrigs" efterretningstjenester. Det gælder i Danmark, i andre lande og i internationale organisationer som NATO og EU. Derfor er både samarbejdet herhjemme mellem PET og FE blevet intensiveret og samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester blevet udbygget gennem de seneste år.

Bevogtning og fysisk beskyttelse er et andet vigtigt forebyggende element, og politiet er derfor - eventuelt med støtte fra forsvaret, herunder hjemmeværnet, udstyret og uddannet til at kunne gennemføre bevogtning på udsatte steder i tilfælde af konkrete trusler eller et generelt forhøjet trusselniveau.

Forsvarets kapacitet til generelt at støtte politiet i løsningen af disse opgaver styrkes som følge af den politiske aftale om forsvaret ordning for 2005-2009.

Afhjælpende beredskab

Beredskabet skal naturligvis også kunne afhjælpe og håndtere konsekvenserne af en terrorhandling.

Erfaringerne fra udlandet viser, at følgerne af terrorhandlinger i vid udstrækning ligner følgerne af andre ulykker og katastrofer, og det er derfor regeringens opfattelse, at de, der har ekspertisen og rutinen i det daglige, også er de bedste til hurtigt og effektivt at løse opgaverne i katastrofesituationer. Derfor er det afhjælpende terrorberedskab i Danmark baseret på det daglige redningsberedskab.

Jeg vil på den baggrund i det følgende beskrive, hvilke myndigheder der indgår i beredskabet, og hvilke opgaver de hver især løser.

Operativt set er det danske redningsberedskab indrettet som et niveaudelt beredskab, hvor kommunerne varetager det primære beredskab mod ulykker og katastrofer. Støttepunktsstationer, be-

redskabets frivillige og de statslige beredskabscentre yder assistance, når ulykker kræver flere ressourcer, end kommunen umiddelbart råder over. I ekstraordinære situationer kan der herudover tilkaldes assistance fra hjemmeværnet og det øvrige forsvaret, som kan yde assistance til redningsberedskabet og til politiet, når det er nødvendigt.

Det niveaudelte redningsberedskab kan håndtere langt størsteparten af de ulykker, som forekommer, og beredskabet er både robust og fleksibelt. Det er det, fordi det kan opskaleres på kort tid, og fordi der findes både målrettet ekspertise, når der er behov for det, og mange hænder, når der er behov for det.

Den centrale myndighed inden for redningsberedskabet er Beredskabsstyrelsen, der varetager myndighedsopgaverne på beredskabsområdet. Det gælder bl.a. rådgivningen af – og tilsynet med – de kommunale beredskaber, beredskabsplanlægning, fastsættelse af krav til indsatspersonellets uddannelse og ansvaret for forebyggelsesindsatsen på beredskabsområdet.

Operativt set varetager redningsberedskabet opgaver vedrørende brand, uheld med farlige stoffer, redning i forbindelse med bl.a. bygningssammenstyrtninger og miljøforureninger m.m. Det vil

sige de opgavetyper, som vi må forvente i forbindelse med terrorhandlinger.

Uddannelse og materiel er derfor også løbende – og ikke mindst efter 11. september 2001 – blevet tilpasset til det gældende truselsbillede for at sikre, at redningsberedskabet er rustet til at kunne indsættes i forbindelse med terrorhandlinger.

Hertil kommer, at beredskabet pr. 1. februar 2004 er blevet overført til Forsvarsministeriet. Hermed er løsningen af redningsberedskabets og forsvarets opgaver nu blevet samlet i ét ministerium. Det sikrer et samlet og koordineret træk på ressourcerne fra redningsberedskabet og til støtte herfor fra forsvaret, herunder hjemmeværnet og de nye totalforsvarsværnepligtige.

I den anledning vil jeg da ikke undlade at nævne, at også det nye forsvarsforlig bærer tydeligt præg af viljen til at sikre de nødvendige ressourcer til terrorberedskabet. Et af forsvarets to hovedprioriteter bliver således fremover udviklingen af forsvarets evne til at bidrage til totalforsvaret – eller samfundets samlede beredskab, om man vil.

På baggrund af ændringerne i truslerne mod det danske samfund vil forsvaret opstille kapaciteter, der kan indsættes til løsning af en bred vifte af opgaver relateret til totalforsvaret. Der opstilles således en totalforsvarsstyrke på ca. 12.000 soldater, som gennem et firemåneders uddannelsesforløb gives en række kompetencer, der gør dem bredt anvendelige til støtte for øvrige totalforsvars-komponenters opgaveløsning. Samtidig vil udviklingen af hjemmeværnet blive målrettet løsningen af totalforsvarsopgaver.

Forsvaret vil herefter samlet besidde en række kapaciteter, som umiddelbart kan indsættes, og som har en udholdenhed, der gør, at de kan opretholdes over længere tid.

Udover de nævnte aktører vil der alt efter hændelsens karakter indgå andre myndigheder i den afhjælpende indsats.

Det gælder først og fremmest ambulanceberedskabet og sygehusberedskabet, der hører under indenrigs- og sundhedsministerens ressort, og som altid vil være involveret, hvis der er tale om tilskadekomne personer.

Jeg vil også kort nævne en række andre – mere specialiserede beredskaber, som kan blive aktiveret i forbindelse med terror-

handlinger. Det drejer sig om atomberedskabet og kemikalieberedskabet, der begge varetages af Beredskabsstyrelsen, det biologiske beredskab, der er et antiterrorberedskab, som varetages af Center for Biologisk Beredskab under Statens Serum Institut, det radiologiske beredskab, der varetages af Statens Institut for Strålehygiejne, Brand- og Redningstjenesten i lufthavne, SAR-beredskabet (sørednings- og flyveredningstjenesten), hvis operative opgaver varetages af Forsvarskommandoen, og havmiljøberedskabet, som også varetages af Forsvarskommandoen.

Beredskabet i den civile sektor (kritisk infrastruktur)

Terrorangreb udgør en trussel mod såvel individet som mod samfundet, og det er vigtigt, at et eventuelt terrorangreb ikke får held til at destabilisere samfundsvigtige strukturer – f.eks. den kollektive trafik, IT, strømforsyningen eller drikkevandsforsyningen.

Derfor er det vigtigt også at nævne beredskabet inden for den civile sektor. Det er her de enkelte ressortministre, der inden for hver deres område skal planlægge for opretholdelse og videreførelse af samfundets funktioner i tilfælde af ulykker og katastrofer, herunder terrorhandlinger. Ansvar for beredskabet inden for den civile sektor påhviler således de enkelte ministre, idet

den myndighed, der har ansvaret for en funktion i det daglige også må have ansvaret i ulykkes- og katastrofesituationer.

Så også inden for den civile sektors beredskab gælder princippet om, at de, der har ekspertisen og rutinen i det daglige, også er de bedste til hurtigt og effektivt at løse opgaverne i katastrofesituationer.

Koordination

Men der skal naturligvis ske en tværgående koordination af de enkelte sektoreres beredskabsplaner. Det er Beredskabsstyrelsen, der har denne opgave og herigennem sikrer, at der anvendes et ensartet planlægningsgrundlag overalt inden for den civile sektor.

Som min gennemgang viser, er der således – afhængig af den konkrete hændelses karakter - en række myndigheder involveret i terrorberedskabet. Der er derfor etableret faste procedurer for den operative koordination af indsatsen lokalt, regionalt og nationalt og for den operative overordnede nationale krisestyring.

På lokalt niveau – skadesstedet - varetages den tekniske ledelse af indsatsen af den kommunale indsatsleder og den koordinerende ledelse af politiet.

På det regionale niveau er etableret en bredt sammensat stab i hver region under forsæde af regionspolitimesteren til at varetage de koordinerende opgaver i forbindelse med større ulykker og katastrofer, herunder terrorangreb eller krigshandlinger.

På nationalt niveau er regeringen i færd med at få etableret en national koordinerende stab. Den vil skulle varetage koordinationen på nationalt plan af indsatsen mod større ulykker og katastrofer.

Den overordnede nationale krisestyring omfatter tre niveauer: Regeringens Sikkerhedsudvalg, Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål og Kriseberedskabsgruppen.

Der vil hermed efter min og regeringens opfattelse være skabt klare procedurer på alle niveauer for myndighedernes samarbejde og dermed for koordinationen af terrorberedskabet.

Kommunikation

I samrådsspørgsmålet er der særligt peget på kommunikationen mellem de involverede aktører inden for beredskabet. Dette er naturligvis et centralt tema – især når flere forskellige enheder og myndigheder er involveret i den konkrete indsats. Der er derfor også blevet gjort ganske meget for at forbedre kommunikationsmulighederne på tværs af beredskabet.

Jeg kan i den forbindelse pege på, at Beredskabsstyrelsen som led i initiativerne til styrkelse af beredskabet efter terrorangrebene i USA den 11. september 2001 har anskaffet særlige kommunikationsenheder, som er placeret på de statslige beredskabscentre. Kommunikationsenhederne kan - som et supplement til det traditionelle skadestedsradiosystem - opfylde en række kommunikationsbehov og -ønsker i forbindelse med beredskabsmyndighedernes indsats ved større ulykker og katastrofer.

Der er samtidig til styrkelse af indsatsen på ledelses- og kommunikationsområdet anskaffet et mobilt ledelses- og kommunikationsmodul med moderne IT- og kommunikationsplatform og mødefaciliteter, der fungerer som en rullende kommandocentral til brug for koordinationen af indsatsen ved større ulykker og katastrofer.

Køretøjet, som til daglig er placeret ved Beredskabsstyrelsen Sjælland i Næstved, kan rekvireres vederlagsfrit til indsats i hele landet. Det afgår inden for 15 minutter døgnet rundt, og kan således være fremme over hele landet tilstrækkelig tidligt til at indgå i en længerevarende indsats.

I forlængelse heraf vil jeg gerne pege på, at det fremgår af aftalen om forsvarets ordning fra 2005 – 2009, at det er vurderingen, at beredskabsmyndighedernes nuværende radiosystemer opfylder beredskabsmyndighedernes daglige behov for kommunikation, men at der kan være behov for at styrke kommunikationen ved store katastrofesituationer.

Forligspartierne er derfor enige om, at der nedsættes et udvalg, som skal udarbejde oplæg til et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem for det samlede beredskab. Det fremgår i den forbindelse af aftalen om forsvarets ordning fra 2005 – 2009, at radiokommunikationssystemet vurderes tidligst at kunne implementeres fra 2007.

Indtil da gælder det derfor om at anvende de eksisterende kommunikationsmuligheder bedst muligt, herunder ikke mindst de muligheder for sikker kommunikation ved større ulykker og ka-

tastrofer, som Beredskabsstyrelsens mobile ledelses- og kommunikationsmodul tilbyder.

Med henblik på at udbrede kendskabet til det mobile ledelses- og kommunikationsmodul og indarbejde det i det daglige beredskab har Beredskabsstyrelsen derfor lagt stor vægt på, at modulet løbende indgår i øvelser og uddannelser. Dette aspekt vil der blive lagt endnu større vægt på i fremtiden. Jeg kan i den forbindelse nævne, at LKM'en f.eks. indgik i gårsdagens øvelse på Øresundsbroen, hvor bl.a. andre Tårnby politi, alarmeringscentralerne i København og Malmø, hospitaler i regionen, redningstjenester på begge sider og Øresundsbro Konsortiet trænede kommunikation og samarbejde.

Med de ord vil jeg gerne give ordet videre til indenrigs- og sundhedsministeren.

Samrådsspørgsmål AJ fra Folketingets Retsudvalg stillet 17. september 2004 (Alm.del – bilag 1151).

”Ministrene bedes redegøre for, hvilke initiativer der er taget inden for ministrenes fagområde vedrørende terrorbekæmpelse siden den 11. september 2001, samt hvilke tiltag ministrene fremover vil tage for at sikre, at de danske myndigheder kan håndtere et eventuelt terrorangreb på Danmark. ”

Jeg vil nu besvare spørgsmål AJ, som jo emnemæssigt ligger tæt op ad spørgsmål AH.

Terrorpakkerne (Forsvarets Efterretningstjeneste)

Straks efter terrorangrebene 11. september 2001 blev der iværksat en omlægning af Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning af informationer.

Som følge heraf kunne Forsvarets Efterretningstjeneste hurtigt øge rapporteringen vedrørende international terrorisme generelt og vedrørende specifikke terrorrelaterede begivenheder.

På grundlag af den planlægning, der blev indledt straks efter 11. september 2001 blev Forsvarets Efterretningstjeneste, som omtalt under besvarelsen af spørgsmål AH, tildelt ekstraordinære bevillinger til terrorområdet i november 2001.

Tjenestens langsigtede indsats omfatter bl.a. øget indhentning af terrorrelaterede oplysninger gennem investering i anlæg og materiel, som vil muliggøre indhentning af flere oplysninger - også fra nye geografiske områder og fra nye typer af kommunikation. Som følge heraf er der bl.a. anskaffet yderligere tre parabolantennener rettet mod international satellitkommunikation. Tilsvarende er der iværksat en udvidelse og omfattende reorganisering af analyse- og rapporteringsfunktionerne med henblik på at udnytte de større informationsmængder.

I indsatsen lægges der særlig vægt på indhentning af information om terrornetværk, som kan udgøre en trussel mod Danmark og danske interesser, ligesom der er særlig opmærksomhed mod områder, hvor der er indsat danske militære styrker eller observatører. For både indhentning og analyse gælder, at den forstærkede efterretningsmæssige indsats er rettet mod terroristernes planlægning, organisation, netværk og finansielle støttestruktur og mod tilgrænsende transnationale problemområder såsom spredning af masseødelæggelsesvåben og dertil knyttet teknologi, international våbenhandel, organiseret kriminalitet m.v.

Der lægges stor vægt på kontakt til forskningsmiljøer i ind- og udland. Den øgede rapportering på terrorområdet videregives til både nationale og internationale samarbejdspartnere.

Nationalt indgår Forsvarets Efterretningstjeneste i det intensive samarbejde mellem berørte danske myndigheder, bl.a. er samarbejdet med Udenrigsministeriet og Center for Biologisk Beredskab under Indenrigs- og Sundhedsministeriet blevet styrket.

Terrorpakkerne (Redningsberedskabet)

Terrorangrebene i USA i efteråret 2001 indebar også et øget fokus på det danske terrorberedskab og på behovet for at styrke det på udvalgte områder. Til det formål blev der umiddelbart efter angrebene den 11. september 2001 bevilget knapt 50 mio. kr. til at styrke såvel det statslige som det kommunale redningsberedskab.

Den samlede merbevilling er bl.a. blevet anvendt til finansiering af nye initiativer vedrørende uddannelse, øvelser, forskning, kommunikation og materiel.

På uddannelsesområdet kan jeg bl.a. nævne, at der er blevet gennemført uddannelse af 1.750 holdledere og indsatsledere inden for biologisk og kemisk beredskab.

Der er endvidere gennemført en stor samarbejdsøvelse for det samlede niveaudelte redningsberedskab i april 2002, ligesom der løbende gennemføres regionale samarbejdsøvelser med deltagelse fra alle relevante myndigheder. Det vil sige redningsberedskabet, politiet og forsvaret m.v. Ligeledes blev der i november 2003 afholdt en stor krisestyringsøvelse for de centrale myndigheder samt krisestyringsorganisationen centreret omkring Krisoberedskabsgruppen under Statsministeriet. I den forbindelse bemærkes, at arbejdet med planlægning af en ny stor krisestyringsøvelse i 2005 allerede er i fuld gang.

På vidensindsamlingsområdet er der bl.a. gennemført en analyse af redningsindsatser ved udvalgte terrorhandlinger med henblik på at indsamle erfaringerne fra redningsindsatsen i forbindelse med disse terrorhandlinger. Som et andet eksempel kan nævnes udviklingen af redningsberedskabets ressourcedatabase, som er et beslutningsstøttesystem, der skal sikre indsatsledelsen et overblik over de tilgængelige ressourcer såvel inden for selve redningsberedskabet som hos politi og forsvar m.fl.

Til styrkelse af indsatsen på ledelses- og kommunikationsområdet er der, som jeg var inde på under besvarelsen af spørgsmål AH, anskaffet et mobilt ledelses- og kommunikationsmodul. Endvidere er der anskaffet mindre, mobile enheder med moderne IT- og kommunikationsudstyr ved Beredskabsstyrelsens fem beredskabscentre.

Endelig er der til styrkelse af indsatsen på redningsområdet anskaffet bl.a. elektronisk lytteudstyr, redningsvogne til de kommunale støttepunktsberedskaber og tungt frigørelsesværktøj til brug ved bl.a. bygningssammenstyrtninger. Også indsatsen på det kemiske, biologiske og nukleare område (CBRN) er blevet styrket gennem anskaffelse af bl.a. elektronisk sporeudstyr til sporing for kemiske stoffer, et stort antal kemikalieindsatsdragter, rensepladser til rensning af forurenede tilskadekomne og elektronisk sporeudstyr til sporing for radioaktiv stråling/forurening.

Jeg kan oplyse, at alle de bevilligede midler er disponeret, og ved udgangen af 2004 forventes der alene at ville være et restbudget på ca. 2,9 mio. kr. Dette beløb er i al overvejende grad øremær-

ket til et Ph.d-stipendiat om risikokommunikation og til gennemførelse af flere regionale samarbejdsøvelser.

Den styrkelse af redningsberedskabet, som var tiltænkt med merbevillingen er således blevet gennemført.

På Forsvarsministeriets område er jo også det militære forsvar, og som allerede omtalt, er der også her planlagt justeringer med henblik på at sikre forsvarets evne til at kunne bidrage til det samlede beredskab mod f.eks. terrorangreb.

Den nationale sårbarhedsudredning

De konkrete tilpasninger af beredskabet er herudover blevet suppleret af en analytisk indsats, idet der er gennemført en bredspektret national sårbarhedsudredning, som blev offentliggjort i januar 2004.

Udredningen indeholder et overblik over sårbarhed og beredskab i en række centrale civile sektorer. Sårbarheder kan opstå, hvor beredskabet ikke i nødvendig grad matcher udviklingen i risici, f.eks. når den teknologiske udvikling eller globaliseringen betyder, at centrale systemer er afhængige af andre systemer – f.eks. el-forsyning – herhjemme eller i udlandet. Samtidig betyder udviklingen i rejsemønstre og mediedækning, at problemer langt

fra Danmark hurtigt kan få betydning herhjemme. Sårbarheder kan også være utilstrækkelig sikkerhed ved indretningen af f.eks. kemisk industri og infrastruktur eller mangelfuld viden om og sammenhæng mellem planlægningen på tværs af sektorer.

Udredningen konkluderer, at Danmark har et velfungerende beredskab. Samtidig opstilles der en række anbefalinger og forslag til yderligere styrkelser af beredskabet.

Som noget af det mest centrale peges der på et forøget behov for løbende trussels- og sårbarhedsvurderinger samt på et behov for øget koordination og helhedssyn. De trusler og risici, som samfundets beredskab skal kunne håndtere, er i dag så komplekse, at mange aktører vil være involveret i indsatsen. Samtidig er de så uforudsigelige, at der er behov for at sikre en systematisk og løbende vurdering og opfølgning på udviklinger i risici, trusler og sårbarheder.

Ønsket om et sammenhængende og koordineret beredskab var også baggrunden for den samling af beredskabet og forsvaret, som blev gennemført den 1. februar 2004.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvilke initiativer som fremover vil blive taget, kan jeg nævne det aktuelle arbejde med at styrke

den nationale krisestyring. Det er således regeringens hensigt, at oprette en national koordinerende stab, der vil skulle varetage koordinationen på nationalt plan af indsatsen i forbindelse med større ulykker og katastrofer. Justitsministeren vil uddybe nærmere om det i sit indlæg.

Et andet initiativ, som jeg også har nævnt under besvarelsen af spørgsmål AH, er, at der på baggrund af aftalen om forsvarets ordning fra 2005 – 2009 vil blive nedsat et udvalg under Justitsministeriet, som skal udarbejde oplæg til et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem for det samlede beredskab.

Endelig vil jeg nævne, at opfølgningen på sårbarhedsudredningen, som nu er igangsat, er et stort projekt, som rummer mange initiativer og styrkelser. Som eksempler tjener udviklingen af et system for løbende overvågning af sårbarheder, udvikling af effektive informationskanaler til befolkningen, samt øget fokus på koordineret og tværgående øvelsesaktivitet.

Regeringen er på baggrund af de mange forskellige tiltag, der enten er blevet gennemført eller er i støbeskeen, ikke i tvivl om, at Danmarks terrorberedskab er godt, og at de beskrevne tilpasninger og processer vil gøre det endnu bedre. Dermed ikke sagt, at arbejdet er færdigt. Tværtimod - den hastige udvikling og trus-

lernes uforudsigelighed betyder, at der også fremover vil være behov for løbende at være opmærksom på, hvor beredskabet skal styrkes, hvis der viser sig behov herfor. Regeringen vil derfor fortsat følge området nøje.

Afslutningsvist vil jeg da ikke undlade at gøre opmærksom på, at regeringen i juni 2004 udgav en redegørelse for indsatsen mod terrorisme, *En verden i forandring – nye trusler, nye svar*, og den kan rekvireres fra Udenrigsministeriet. Den uddyber mange af de tiltag, jeg har nævnt i dag.

Herefter vil jeg igen give ordet til indenrigs- og sundhedsministeren.